

Watermolen „Den Haller”
te Diepenheim

GILDE

BRIEF

DE GILDEBRIEF

MEDEDELINGENBLAD VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

DE GILDEBRIEF VERSCHIJNT 4X PER JAAR. DE OPLAGE IS 1500 EXEMPLAREN.

REDACTIE : G.J. POW

COPY TE ZENDEN AAN : HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS
P/A ZWARTEWEG 70, 1412 GE NAARDEN

SECRETARIAAT : HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS
NIEUWE BUSSUMMERWEG 92
1272 CK HUIZEN TEL. 02152 - 51695

POSTGIROREKENING : 2144780 t.n.v.:
HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS,
NAARDEN

BIOTOOPWACHT : E. SMIT, ESDOORNLAAN 61
1521 EC WORMERVEER TEL. 075 - 283123

GILDEVERZEKERINGEN : MEVR. M. MULDER, VEENHUIZERKADE 3
1704 DK HEERHUGOWAARD TEL. 02207 - 13002

BLIKSEMAFLEIDER- : D.J. ABELSKAMP, LAAN 1940-1945 nr. 2
CONTROLE 7231 GL WARNSVELD TEL. 05750 - 25068

LEDENADMINISTRATIE : MEVR. E.N. POW-SCHIPPER, ZWARTEWEG 70
1412 GE NAARDEN TEL. 02159 - 45428

ADVERTENTIES

VOOR BEDRIJVEN OF INSTELLINGEN, DIE MATERIALEN EN/OF DIENSTEN AANBIEDEN
WELKE DIRECT OF INDIRECT TE MAKEN HEBBEN MET DE MOLENS, STAAT DE
MOGELIJKHEID OPEN TE ADVERTEREN.

ADVERTENTIETARIEVEN : OP AANVRAAG

VRIJWILLIGE

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

8e JAARGANG NO; 2

JUNI 1989

't GAANDE WERK.

Het is altijd prettig te constateren dat het Gilde volop in de belangstelling staat en steeds opnieuw weer een levende vereniging blijkt te zijn.

Dit kwam overduidelijk naar voren op 8 april j.l., toen in Arnhem de jaarlijkse ledenvergadering plaatsvond. Een groot aantal leden was al vroeg op pad gegaan om tijdens het ochtendgedeelte mee te kunnen beslissen over het bestuursvoorstel de contributie met f 5,- te verhogen, en de uitvoering en inhoud van de Gildebrief te verbeteren. Beide voorstellen konden rekenen op steun van de ledenvergadering. 's Middags waren er nog meer belangstellenden en kon iedereen genieten van de dia's over de molens in de DDR. Degenen die er volgend jaar ook (weer) bij willen zijn, kunnen alvast in hun agenda de vergaderdatum voor volgend jaar noteren: 7 april 1990, weer in Arnhem.

Volgend jaar kunt U de volledig vernieuwde Gildebrief in de brievenbus verwachten. De voorbereidingen voor deze "Gildebrief-nieuwe-stijl" zijn al in volle gang en de nieuwe driemans-redactie (G.J.Pouw, J.P. Kurver en ondergetekende) is er veel aan gelegen U over ruim een half jaar een kwalitatief goede Gildebrief te presenteren.

Naast de gebruikelijke artikelen, treft U in deze Gildebrief een nieuwe rubriek aan, die bij U ingeleid wordt door D. Zweers.

Het jaarlijks overzicht van de instructiemogelijkheden van het Gilde is ook in dit nummer te vinden.

Het voorjaar staat garant voor veel Gilde-activiteiten. Enerzijds worden er veel vergaderingen georganiseerd en bezocht: o.a. het jaarlijks overleg met het bestuur van De Hollandsche Molen, de viering van het 10-jarig bestaan van de afdeling Zuid-Holland (waarvan elders een verslag), en de oprichtingsvergadering van de afdeling Friesland van het Gilde.

Anderzijds worden -gelukkig- de praktijkgerichte activiteiten niet uit het oog verloren: de voorjaarsexamens, de Nationale Molendag en de vele provinciale molendagen, maalmiddagen en draaizaterdagen.

Ook komende zomer zal het weer bruisen van molenactiviteiten. Namens het bestuur veel plezier hierbij en een prettige vakantie!

Dick Jan Braay, voorzitter.

INLEVEREN COPY:

Voor Gildebrief no.3 (verschijnings-

datum 15 september 1989) dient Uw
copy vóór 15 augustus 1989 bij de
Gildebrief-redactie binnen te zijn

In het verslagjaar heeft het aantal leden zich - na de teruggang in 1987 - hersteld tot 1275, waarmee het aantal per ultimo 1986 op 1 na wordt benaderd. Op 31 december 1988 telde het Gilde naast 552 leden in opleiding, 558 geslaagde vrijwillige molenaars, 89 speciaal donateurs, 20 donateurs, 30 B-leden, 23 instructeurs en 3 ereleden.

Ten gevolge van de voorjaars- en najaarsexamens, afgenomen op tien dagen door de examencommissie van De Hollandsche Molen, kon het aantal gediplomeerde molenaars met 23 toenemen tot 686. Het bestuur hoopt dat deze molenaars, die op 4 maart in Amsterdam het diploma in ontvangst mochten nemen, hun draai op een molen zullen vinden.

Van de 34 voorgedragen kandidaten werden er 11 afgewezen, hetgeen neerkomt op een slagingspercentage van 68%. Teneinde het examenresultaat te verbeteren heeft het bestuur op de Contactdag te Oirschot een plan geïntroduceerd voor een proefexameninstructiedag. Doel van deze dag is degenen die het proefexamen afnemen te confronteren met de gang van zaken tijdens het examen. Hierbij zal aandacht worden besteed aan de wijze van examineren en het beoordelen van de kandidaten. De eerste instructiedag, waarop naast leden van de examencie de afdeling Gelderland, Noord-Brabant en Limburg vertegenwoordigd waren, vond plaats op 18 maart j.l. te Wanroy. Indien er behoefte aan bestaat wil het Gilde ook voor andere, gecombineerde afdelingen zo'n dag organiseren.

Het bestuur kwam in 1988 tien keer in vergadering bijeen, waarbij de heren Kurver en Zwijnenberg de vaste toevoorders waren. Laatstgenoemde als officieel waarnemer namens het dagelijks bestuur van De Hollandsche Molen.

Tijdens de Jaarvergadering op 9 april te Arnhem trad Hans de Nie af als bestuurslid van het Gilde. Na een periode van een half jaar als vice-voorzitter was hij gedurende tien jaar voorzitter van de vereniging. De Nie droeg de voorzitterhamer over aan DickJan Braay, terwijl Boudewijn van Weel werd benoemd tot secretaris. In de door het vertrek van Hans de Nie ontstane vacature werd voorzien door de benoeming van Gerard Sturkenboom, die als contactpersoon voor de afdelingen zal fungeren. Het middagprogramma bestond uit een dialezing over molensteenfabricage door de heer Van Hees, gevolgd door de vertoning van een tweetal videofilms, te weten: "Wieken aan de kim" en "Windmühlen".

Het jaarlijks overleg met het dagelijks bestuur van De Hollandsche Molen vond plaats op 19 april. Er werd van gedachten gewisseld over een bestuursuitwisseling, ledenwerving voor DHM door het Gilde, de toekomst van de Nationale Molendag en de aanpassing van het modelcontract.

Ook op de 16e Nationale Molendag, op 14 mei, werd het record van het aantal draaiende molens weer gebroken. Het is zo langzamerhand traditie geworden, dat het aantal ieder jaar toeneemt. Ondanks het feit dat de Molendag en de Fietsdag niet op dezelfde dag vielen, draaiden er 627 molens, en wisten vele bezoekers - waaronder veel fietsers - de molens te vinden. Aangezien de fietsers en de weergoden blijkbaar een duidelijke voorkeur voor de traditionele tweede zaterdag in mei hebben, zal de 17e Nationale Molendag weer samenvallen met de Landelijke Fietsdag.

De 7e jaargang van de Gildebrief bestond uit vier nummers, met in totaal 92 pagina's verenigingsnieuws. Het Gildebestuur onderzocht naar aanleiding van gebleken ontevredenheid over de kwaliteit van het verenigingsorgaan de mogelijkheid om het blad in een andere vorm te doen verschijnen. Binnen het huidige

budget is er geen ruimte om de verandering te kunnen financieren, ten gevolge waarvan het bestuur de ledenvergadering zal voorstellen de contributie te verhogen.

In december mochten de leden tezamen met de 4e Gildebrief Informatie nr. XXII over Bovenassen ontvangen. Basis voor deze Informatie, waarvoor veel onderzoek is verricht en menig uurtje in en net buiten de kap is doorgebracht, zijn de schitterende tekeningen van Martin van Doornik, die door G.J. Pouw van een geleidende tekst zijn voorzien.

Op uitnodiging van de afdeling bracht het bestuur op 22 en 23 april een bezoek aan Overijssel. Zoals gebruikelijk werd op vrijdagavond een contactavond bijgewoond, waarna op zaterdag een tocht langs een aantal molens volgde. Het bestuur ziet de jaarlijkse excursie als een goede gelegenheid om het contact met de leden van het afdelingsbestuur en de vrijwillige molenaars te onderhouden. Naast de streekgebonden eigenschappen van molens en molenaars kunnen hier immers ook de streekgebonden problemen aan de orde komen.

In het eerste jaar dat de drie nieuwe bliksemafleidercontroleurs, de heren Koens Van de Winkel en Oostrom, hun werkzaamheden verrichtten, werden er 23 installaties doorgemeten. Hiervan bleken er 20 niet aan de gestelde eisen te voldoen, waarmee de noodzaak van de controle duidelijk is aangetoond. Maar niet alleen het controleresultaat was teleurstellend, ook het aantal aanvragen voor deze - gratis - controle bleef achter bij de verwachting.

Tijdens de Contactdag voor de afdelingsbesturen, gehouden op 22 oktober te Oirschot, werd er van gedachten gewisseld over de Gildeverzekering, het roeyement, de uniformiteit van het proefexamen en het voorstel om te komen tot een Werkgroep Informaties. 's Middags gaven leden van de examencommissie een theoretische instructie over het proefexamen. Na afloop konden de afdelingen zich opgeven voor een proefexameninstructiedag. Het bestuur beoogt met de instructie van de proefexamenafnemers het niveau van het examen gelijk te schakelen, waardoor het examenresultaat verbeterd kan worden.

Uit de door de afdelingen verzonden uitnodigingen en jaarverslagen bleek dat er weer een groot aantal activiteiten werd georganiseerd. Met de inventarisatie van de onderwerpen van instructie- en contactavonden tracht het bestuur deze diaserie, molenfilms en lezingen en dergelijke onder de aandacht van alle afdelingen te kunnen brengen.

Op 6 december vergaderde het bestuur met het dagelijks bestuur van het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde. Na een periode van drie jaar waarin er geen overleg werd gevoerd, werd er gesproken over het vestigingsbeleid voor korenmolenaars en over de korenmolenaarscursus. Beide partijen hebben te kennen gegeven minstens één maal per jaar te willen vergaderen om zo misverstanden te kunnen voorkomen. In verband met de afgenomen belangstelling voor de Korenmolenaarscursus, een gezamenlijk project van het AKG en het GVM, werd besloten de cursus in 1989 niet te geven. Bij voldoende aanmeldingen zal men de cursus in 1990 weer kunnen volgen.

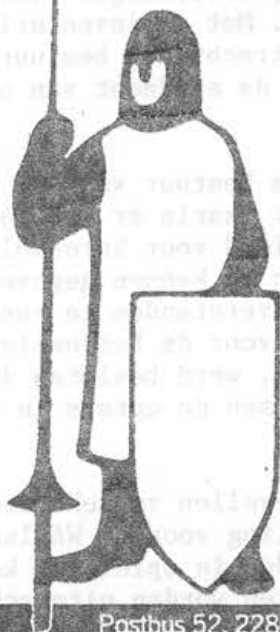
Tegenover het vrijwel constante aantal afgesloten ongevallen verzekeringen, in 1988 waren het er 504, staat de toegenomen belangstelling voor de Waplus verzekering. Mede doordat deze verzekering nu ook aan leden in opleiding kon worden aangeboden, konden er door Marga Mulder 369 certificaten worden uitgeschreven. Eind 1988 werd met het bestuur van de Stichting Vrienden van de Gelderse Molen overeenstemming bereikt over de overname door het Gilde van de molenaars die de Waplus verzekering bij de Stichting hadden afgesloten. Door de toename van het aantal deelnemers kon de premie ook dit jaat weer zakken.

Tot slot wil ik, zoals dat tegenwoordig in de media te doen gebruikelijk is, stilstaan bij '1992'. Ook in dit verslagjaar is het aantal in het buitenland woonachtige leden weer toegenomen. Hieruit moge blijken dat de landsgrens geen hindernis vormt voor het lidmaatschap van het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Met de opleiding van 10 molenaars door de heer Piet Leeuw op de Britzer Mühle te Berlijn is aangetoond dat de Gilde-invloed zelfs buiten de Europese Gemeenschap merkbaar is. 1992: het Gilde is er klaar voor!

Huizen, maart 1989.

B.A. van Weel, secretaris.

**SCHADE DOOR HOUTWORM, BOKTOR,
ZWAM EN SCHIMMEL?
DOORSLAAND OF OPTREKKEND VOCHT?
OVERLAST VAN DUIVEN OP GEBOUWEN?**

VRAAG RENTOKIL OM EEN GRATIS EN VRIJBLIJVENDE
INSPEKTIE EN EEN DESKUNDIG ADVIES.

LEDEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS EN
MOLENBEHEERDERS ONTVANGEN VOOR WERKZAAMHEDEN AAN
MOLENS 10% KORTING.

RENTOKIL HEEFT VESTIGINGEN IN GEHEEL NEDER-
LAND DUS OOK DICHT BIJ U.

BEL NU: 070-99 65 64

Rentokil

beschermt en bestrijdt

Postbus 52, 2280 AB Rijswijk (ZH.). Volmerlaan 9, 2288 GD Rijswijk (ZH.)

Gildebestuur aanwezig bij de viering van het 10-jarig bestaan van het
Afdelingsbestuur Zuid - Holland

Het Afdelingsbestuur van de provincie Zuid-Holland (voorheen Contactcommissie) bestaat dit jaar 10 jaar.

Om dit feit te vieren was de halfjaarlijkse bijeenkomst met een feestelijk tintje georganiseerd. Zoals gebruikelijk vond de bijeenkomst in Haastrecht plaats, maar vanwege deze Iustrumviering was een grotere ruimte gezocht. En terecht, want naar schatting zo'n 100 leden bezochten de feestavond op vrijdag 14 april j.l. !

Dat het afdelingsbestuur gewend is om ieder half jaar een avond te organiseren bleek wel uit de ongedwongen sfeer, die daar heerste.

Voorzitter Kees van Dijk stond niet lang stil bij het verleden. Hij verwelkomde wel twee nieuwe leden in het afdelingsbestuur: Aad Schouten en Jan Menge, de nieuwe penningmeester. De vertrekkende penningmeester Annemiek Keuning werd als dank een Delftsblauw bord met molenmotief aangeboden. Gildevoorzitter Dick Jan Braay sprak daarna namens het uitgenodigde bestuur de wens uit dat de afdeling Zuid-Holland op dezelfde enthousiaste manier doorgaat met haar activiteiten. Oud-contactpersoon Gerard Ottevanger, die aan de wieg van het afdelingsbestuur heeft gestaan, memoreerde nog even dat het er in het begin soms heftig aan toe ging, blijkens een rekening van f 50,-- voor een gesneuvelde ruit van de vergaderruimte in Nootdorp !

Het tweede gedeelte van de avond werd gevuld met een prachtige, 50-minuten durende, videofilm over de bouw van standerdmolen "De Put" in Leiden. Met het molenlied van Jaap Slingerland uit Aarlanderveen, waarin de watermolen-met-scheprad werd geëerd, liep de avond op zijn einde. Onder het genot van een drankje en de in Zuid-Holland befaamde gehaktbal werd nog gezellig nagepraat.

De zaterdag stond in het teken van een 'werkbezoek' van het bestuur aan Zuid-Holland. Aad Schouten had namens het afdelingsbestuur een rondleiding uitgezet in zijn geliefde Alblasserwaard. Via de korenmolens van Streefkerk ging het naar de Westmolen van Langerak, waar Alex van der Perk als gastheer optrad. Na een Goudriaanse uitsmijter ontving Jan Groenendijk het gezelschap op de Scheiwijkse wip van Hoornaar. Vervolgens ontving fam. van de Brand ons op de Hofwegense wipmolen in Bleskensgraaf en tot slot waren wij te gast bij de Gebr. de Groot op korenmolens "De Hoop" in Oud-Alblas. Na een etentje in hetzelfde Oud-Alblas ging ieder zijns wegs.

Na dit weekeinde zijn de leden van het bestuur nog meer overtuigd van het enthousiasme, waarmee de vrijwillige molenaars de molenzaak in Zuid-Holland dienen !

Gerard Sturkenboom

DE NIEUWE INSTRUKTEURSLIJST

De nieuwe lijst is gebaseerd op de gegevens, bekend op 1 mei 1989.

Tussen die datum en sluitingsdatum van de kopy voor deze Gildebrief ontvingen wij toch nog een aanvulling, t.w. voor de provincie Friesland.

Hier werd een instrukteur benoemd op een van ons land mooiste molens, t.w. de molen "De Zwaluw" te Birdaard.

Als instrukteur zal daar optreden, de molenaar J. Tollenaar.

Men kan met hem contact opnemen voor instructie.

Het telefoonnummer is 05196 - 2342 of 2310 (de molen).

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

Overzicht van instruktie molens en instructeurs van het Gilde van
Vrijwillige Molenaars per 1 mei 1989 / BLAD 1

PROVINCIE	PLAATS	MOLEN	INSTRUCTEUR	TELEFOON
Groningen	Bellingwolde	Veldkampsmolen	D. Bos/ D.J. Tinga	05973-1292 050-417077
	Garsthuizen	De Hoop	D.F. Wychgel	05955-2223
	Nieuw Scheemda	De Dellen	R.P. Lemminga	05979-1292
	Oude Pekela	De Onrust	L.E. Buiskool	05976-1386
	Vierhuizen	De Onderneming	B. Dijk	05903-1722
	Winschoten	Dijkstra's Molen	B. Oomkens	05970-14269
Friesland	Heerenveen	Welgelegen	P.W. Hofkamp	05169-1415
	Kollum	Tochmaland	A.F. Zwart	05113-4669
	Marssum	Marsummermolen	J.P. de Jong	05107-1888
Drenthe	Erica	De Heidebloem	J. Tigelaar	05914-2492
Overijssel	Goor	Braakmolen	A. Kuilder	05470-3547
	Lattrop	Oortman Mül	J.A.J. Derkman	05413-2345
	Usselo	Wissink's Mül	G.J. Wieffer	074-774531
	Vriezenveen	Leemansmolen	H.J. Hamer	05499-2153
	Zalk	De Valk	P. van Gilst	03210-3001
Gelderland	Dichteren	Aurora	H.J. Krijnen	08340-34843
	Elden	De Hoop	J.M.T. Derksen	085-814054
	Haaften	De Blauwe Reiger	F.J. Ooms	03448-2391
	Hellouw	Achterste Hellouw	J. Knecht	04188-1840
	Hernen	beltmolen	J.F.J. Frings	080-444275
	Lunteren	De Hoop	E. Top	08386-1591
	Neede	De Hollandse Molen	A.J. Pasman	05450-93102
	Oostendorp	De Tijd	M.J. van Til	03200-45215
	Silvolde	stenen grondzeiler	H.J. Nijhof	05736-383
	Twello	Havekes Mülle	E. Tijman/ G.W. ten Hake	05700-16844
	Varsseveld	De Engel	J.H. Konink	08359-725
	Walderveen	Walderveense Molen	S. Mulder	030-892889
	Warnsveld	Nooit Gedacht	D.J. Abelskamp	05750-25068
	IJzevoorde	Benninkmolen	W. Klaassen	08342-1373
	Zoelen	De Korenbloem	D. Veenstra	03440-14293
	Zuilichem	De Hoop	J. Verwey	04187-1508

Overzicht van instructiemolens en instructeurs van het Gilde van
Vrijwillige Molenaars per 1 mei 1989 / BLAD 2

PROVINCIE	PLAATS	MOLEN	INSTRUCTEUR	TELEFOON
Utrecht - t Gooi	Maarssen	Molen van polder Westbroek	G.J. Pouw	02159-45428
Noord-Holland	Akersloot Schellinkhout Zaandijk	De Oude Knecht De Grote Molen De Bleeke Dood	P.A. Huygens J.P.M. Beers R. de Ruiter	02513-12746 02293-3151 020-362996
Zuid-Holland	Aarlanderveen Bleskensgraaf Gouda Goudswaard Hazerswoude Hoornaar Kinderdijk Nieuwe Tonge Streefkerk Wateringen	molen nr. 4 De Wingerdse Molen De Rode Leeuw Windlust Groenendijkse Molen Oudendijkse Molen Boezemmolen nr. 4 d'Oranjeboom Broekmolen Windlust	J. Slingerland A.A. Schouten M.O.F. Koop H. Konijnendijk P.J. Pijnaken W. Meerkerk D. Blok J.C. Noorlander C.P.M. Franken	01725-4564 01849-2676 010-265341 01869-2346 071-411935 01844-1442 01870-4048 01848-3528 01749-45300
Zeeland	Biervliet Domburg Hoek Sint Annaland Wemeldinge Zuidzande	De Harmonie Weltevreden Windlust standerdmolen Aeolus beltmolen	P.J. Lijbaart J. Hoefkens F.D.M. Weemaes M.A. Kodde J. Vagenaar P. de Hulster	01152-1462 01180-11965 01150-19885 01665-2167 01134-1498 01170-2418
Noord-Brabant	Asten Bergeyk Beugen Heeze Oirschot Oisterwijk Roosendaal Vlierden Uden Zeeland	standerdmolen standerdmolen korenmolen St. Victor De Korenaar De Kerkhovensemolen De Twee Gebroeders De Hoop beltmolen standerdmolen Coppensmolen	E.A.M. van Steke- lenburg J. Kuitert T. van Bergen G. Sturkenboom W. Verbruggen J.G.M. Scheirs N.J.M. van Bekelen J.G.M. Coppens J.A. van Dongen	04936-3504 077-736687 08856-1718 04907-2602 04997-75192 04255-3278 01658-1453 04930-14330 08865-1400
Limburg	Beesel Gronsveld Meterik Roggel Stramproy	De Grauwe Beer torenmolen Bendracht maakt Macht Molen van Nijken Molen van Nijs	J.L.J. Derckx J.H.M. Meessen E. Bakens J.T.M. van Woezik J. Nijs	04704-1390 043-614721 04784-2025 04933-336 04956-2231

We zijn met het weer beland in de maand mei. Rondom de molen is volop leven in de natuur. Zelfs op de molen zijn de vogeltjes actief. Ze proberen onvermoeibaar een nestje te maken in de askop. Jammer voor ze, maar dat is niet zo'n goed idee.

Ook de koetjes, zoals we de zwarte watervogel met het witte befje voor op de kop noemen, proberen een nest te bouwen tussen het riet dat nog groen is en nauwelijks boven het water uitkomt. Wanneer ze dat uiteindelijk toch gelukt is en de eitjes zijn gelegd, moet moeder koet tot haar niet gerine schrik ervaren dat het nest te onstabiel is en dat het ten gevolge van een onverwachte harde wind wel een meter van zijn plaats naar de kant is gedreven. Die koude noorden wind is een veel voorkomend euvel in het voorjaar.

In de eerste dagen van mei is het al vele malen gebeurd. Dan bekruipt mij de lust om eens te gaan kijken naar de molen van Nijeveen. Heel benieuwd ben ik naar de werking van de daar aanwezige zelfkruiging. Want al kruit de molen niet slecht, mij zijn geen molenaars bekend, die kruien het toppunt van genoeg vinden!

Twee zaken kan men nu vrijwel dagelijks meemaken. Ten eerste dat de wind 's morgens begint te waaien uit het zuiden en tegen de avond in het noordwesten is beland.

Ten tweede mag men de wind 's morgens nog nauwelijks die naam geven. Pas tegen de middag is er een klein maalwindje, dat 's avonds al snel ophoudt. Dagen achtereenvolgend gebeurt er steeds hetzelfde met de wind. Men noemt dit dagelijks toenemen en weer wegvallen van de wind: "dagelijkse gang". Veelal komt het voor als de zon flink schijnt, bij vrij mooi weer. Er is dan sprake van geringe luchtdrukverschillen, in het algemeen bij een hogedruk situatie. De molenaar, die vanwege het tourisme, of beroepsmatig met een molen werkt, zal met zulke windjes niet veel ophebben. Het is geen wind om prestaties te leveren. In het kustgebied is de situatie dan nog gunstig vergeleken met het binnenland.

Een enkele keer neemt de wind wat meer toe in de middag. Dat gebeurt wanneer er iets meer depressie-activiteit in de buurt is.

Behalve dat de wind in de middag zijn bescheiden hoogtepunt bereikt, heeft hij dikwijls het euvel, dat hij vanuit de zee wil gaan waaien. Dit vindt zijn oorzaak in de invloed van de zon. Deze straalt zijn warmte naar onze aarde waar het wordt opgenomen op het land en ook op de zee. De zonnestralen zorgen dat het land en de lucht erboven worden verwarmd. Weliswaar wordt de zonnewarmte niet overal in gelijke mate opgenomen, waardoor onstabielheid ontstaat en de wind onregelmatig wordt en dwarrelt.

De hoeveelheid warmte, die boven zee wordt ingestraald is zeker niet minder dan boven land. Waarschijnlijk zelfs meer, door het ontbreken van bewolking. Toch heeft deze hoeveelheid warmte veel minder invloed op het stijgen van de watertemperatuur. Dit vindt zijn oorzaak in de aanmerkelijke vermenging van de bovenste laag van het zeewater, terwijl dit tevens in horizontale richting wordt getransporteerd.

In de loop van de dag wordt de temperatuur boven land dan ook vele graden hoger dan aan de kust en op zee.

We weten dat warme lucht de sterke neiging heeft te stijgen en dat koude lucht daarentegen wil dalen. De relatief koude, zware en dalende lucht zal zich willen uitspreiden naar het dichtstbijgelegen gebied waar het warm is, n.l. het land. De daar aanwezige, sterk verwarmde lucht is gemakkelijk bereid om op te stijgen ten behoeve van de aanstromende koude zeelucht, die eenvoudig onder de warme lucht schuift.

Zoals de grote luchtstromen niet rechtstreeks van een gebied van hoge druk naar een depressie bewegen, doch indirect en spiraalsgewijze, zo beweegt de koude zeelucht zich niet langs de kortste weg het land op. Voor de Hollandse kust geldt, dat de wind globaal uit noordnoordwest zal waaien. De Groningse kust kan worden verrast met een noorden tot noordoosten-wind. De oostelijke IJsselmeerkust van Noord-Holland heeft incidenteel te maken met een wind uit het IJsselmeer, i.c. een oosten wind. De invloed van de Noordzee is daar echter meestal groter, en overheerst dit plaatselijke effect. De invloed van de koude zeelucht is soms slechts enkele honderden meters. De koude lucht komt dan niet eens over de duinen heen. Veel vaker echter reikt zijn invloed tot ver in het binnenland.

Een van de dagen die indruk maakten, wat betreft draaiing van de wind, was dinsdag 9 mei. In de morgen was er een klein windje uit het zuiden.

's Middags windkracht 3 uit westnoordwest. Rondom een uur of vijf ruimt de wind plotseling naar noordoost en nam flink toe. Er was geen bewolking van betekenis, maar het zicht liep sterk terug, het werd heilig en de temperatuur zakte wel vijf graden. Wat was het geval? Boven de waddeneilanden lag, wat men bij het weerbericht zo simpelweg een wolkenband noemt, maar wat in werkelijkheid een zwak koufront was, dat langzaam zuidwaarts trok. De ruiming van de wind van zuid naar noordwest was dus de normale dagelijkse zeewindinval. Het plotselinge doorruimen naar noordoost was het daaropvolgende koufront, nog kouder en op veel groter schaal dan alleen plaatselijk. De inval van koude zeewind is niet te voorspellen, maar wel te verwachten. Het koudfront dat de oorzaak was van de verdere ruiming van de wind, ging niet gepaard met de karakteristieke bewolking. De "wolkenband" kwam pas veel later.

De volgende dag lag het front nog over het zuiden van het land. Met de dagelijkse regelmaat: zuid 1, noordwest 4, noordwest 1, was het daarna afgelopen. Wel weer prachtig zonnig weer, maar niet warm en een noordoosten wind, die erg 'scharrelde' door de grote onstabiliteit van de lucht, veroorzaakt door....de zon. Op naar Nijeven.

EINDE VAN EEN TRADITIE

Elke dag weer was er post. Al was het maar één enkel enveloppe. Daarop stond dan altijd met forse letters en nogal dwingend: Meteorologische informatie - Direct behandelen. In hoeverre dat voor de postbode een stimulans betekende om eens extra zijn best te doen, of dat met deze dreigende opmerking juist het tegendeel werd bereikt, zal wel altijd in nevelen gehuld blijven. Feit blijft dat de bezorging van deze zes maal wekelijkse post niet altijd zes dagen per week in orde was.

Per 1 januari 1989 was het afgelopen. Het dagelijkse weerkaartje, alsmede de meteorologische gegevens van een groot aantal professionele weerstations glijden niet meer door de brievenbus. Na bijna honderd jaar komt er om redenen van bezuiniging een einde aan deze traditie.

Kort voor de dood van een van de eerste echte weermannen Buys Ballot in 1890, zag het eerste weerbericht van, toen nog het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, het licht.

Buys Ballot was een liefhebber van het weer. Hij meette en onderzocht daaraan alles. Van hem kwam de, wat genoemd werd, "Wet van Buys Ballot". De regel dat een waarnemer (of molenaar) met de wind in de rug het lage-drukgebied links voor en het hogedrukgebied rechtsachter zich heeft. Een basiskennis voor de molenaar.

Het weerkaartje was in het begin natuurlijk nog erg summier. De voorhanden zijnde gegevens kwamen slechts uit enkele landen en waren feitelijk totaal onvoldoende om ook maar enigszins een voorspelling op te bouwen. Zelfs een goed inzicht in het heersende weer was maar heel gebrekkig mogelijk. Op het kaartje stond een plattegrond van Europa afgebeeld met daaroverheen gedrukt de isobaren, die prachtige regelmatige cirkels vormden en dus maar een benadering vormden van de heersende luchtdruk. Ook waren de gebieden met neerslag en de windrichting van een twintigtal stations vermeld, met de temperatuur. Fronten ontbraken volledig.

Vanaf het begin tot de tweede wereldoorlog veranderde slechts weinig aan deze publicatie. Tijdens de oorlog werd de publicatie door de bezetter verboden. Vanaf 1946 verscheen het kaartje echter weer. Het werd veel completer. Er verscheen een diagram, waarop de temperaturen op verschillende hoogten af te lezen waren. Ook verschenen de zgn. 500 mbar kaarten, die ook in onze Gildebrieff weleens te zien waren, zij het in vereenvoudigde vorm. Het was de tijd van de radiosondes, waardoor veel gemakkelijker de stromingen op grote hoogten konden worden gemeten. Met behulp van deze hoogtekaarten was ook de mogelijk aanwezige straalstroom te traceren. Voordat de radiosonde kon worden gebruikt, maakte dichte laaghangende bewolking en slecht weer het onmogelijk om vanaf de grond, of met een vliegtuig, waarnemingen te doen.

De kaartjes werden in 1952 verder verbeterd. Het observatiegebied werd uitgebreid. Vanaf de oostkust van Amerika tot de Oeral werden de hoogtestromingen elke twaalf uur vermeld. Ook het weer aan de grond werd over dit uitgebreide gebied getekend.

Vooraf de kaartjes van de hoogtestromingen waren voor de weeramateurs van belang. In de vijftiger jaren, toen nog met twee postbestellingen per dag (!) kon men 's middags het weerbericht van dezelfde ochtend in de brievenbus ontvangen. Door de zeer actuele kaartjes kon een toegewijde weeramateur best een leuke weersverwachting maken voor enkele dagen. In de jaren tachtig is het weerkaartje steeds meer oudbakken geworden. Drie dagen oud was geen uitzondering. In de zeventiger jaren werden steeds verdere verbeteringen aangebracht. Een verandering uit de tachtiger jaren was dat de isobaren door een computer werden getekend. De vloeiende lijnen werden daarbij veel hoekiger getekend. Het kwam voor dat de fronten, die door de knik van de isobaren horen te gaan, deze een flink stuk misten. In die tijd werd ook het aantal plotjes drastisch verminderd. (Plotjes zijn een combinatie van cijfers en tekens, die van een weerstation een groot aantal gegevens zeer gecomprimeerd aangeven).

Bij het weerkaartje was ook een apart vel verkrijgbaar met zeer uitgebreide weergegevens van een twintigtal Nederlandse stations. Het gebeurde wel dat deze cijferreeksen dagen lang niet werden aangekeken. Het was dan mooi en rustig weer, voor een molenaar nauwelijks interessant. Maar het gebeurde ook wel dat ongeduldig werd uitgezien naar de postbode.

Met behulp van deze gegevens kon uitstekend bekeken worden hoe een bepaalde weersituatie, die op de eigen molen zo heel bijzonder was, zich elders zou hebben gemanifesteerd. Elke drie uur waren daar alle gegevens over zicht, windsterkte, windrichting, temperatuur, vochtigheid, weertype, soort en hoogte van de bewolking en luchtdruk enz.

Van elk uur was dan vermeld: regen, mist, onweer. In een oogopslag was te zien hoe laat en waar in Nederland een front overkwam. Bovendien waren er heel gedetailleerde gegevens over wind en windpieken en nog veel meer.

Van deze cijfertjes werd gebruik gemaakt voor het schrijven van "Het weer zoals het was". Met het verdwijnen van deze publicatie zal een duidelijk inzicht in het weer veel moeilijker worden. Vooral het niet beschikbaar zijn van de hoogtekaart is een sterk gemis.

In gewijzigde en bescheidener vorm is weer-informatie nog wel beschikbaar. Via allerlei moderne wegen als fax enz. kan nog meer informatie worden verkregen. Echter, daaraan hangt een flink prijskaartje. Het nu verdwenen weerkaartje was ook al niet goedkoop. De prijs is mij althans nu te hoog geworden. Jammer....

Een vrijwillig molenaar zal het verdwijnen van dit kaartje niet betreuren. Bij de opgave voor het examen dient het maalboekje te worden ingeleverd. De vrijwillig molenaar in kwestie en in spé, deed dit uiteraard ook. Misschien was hij in de veronderstelling dat dit voor de vorm was en dat het boekje door niemand zou worden bekeken. Het was echter opgevallen dat het boekje met erg grote regelmaat (en dezelfde pen) was ingevuld. Als het ware in een half uurtje twee maaljaren. Bij een eerste controle bleken enkel toen recente weergegevens niet te kloppen. Met de ordners vol weer-gegevens van het dichtstbijzijnde professionele weerstation op tafel, kwam de aap uit de mouw. Het weer was vrijwel verzonnen ! Duidelijk zal zijn dat dit wel gevolgen had voor de persoon in kwestie...

LOW LEVEL JET

Wat zou dat nou wel zijn ? Als je het vertaald, wordt het zoiets als een Luchtstroom op laag niveau. Is het misschien iets dat voorkomt na het eten van bruine bonen, capucijners of snert ?

Misschien zou je het iets hoger moeten zoeken. Een niesbui misschien ? Het blijkt dat daarbij plaatselijke windsnelheden worden ontwikkeld, die horen bij 12 Beaufort.

Nee, het antwoord is nog iets hoger te vinden.

In luchtvaartkringen, en de naam van het verschijnsel kan al duidelijk maken dat het daar voorkomt, praat men over "kerktorenhoogte". Nu zal men daarbij nog wel een honderdtal meters bij moeten tellen, maar dan bevinden we ons toch op de hoogte waar deze low level jet zich op zondagavond 21 mei voordeed. Belangrijk voor molens ? Nee. Maar toch...

Het was een warme droge dag geweest met een oostenwind van 4 à 5 Beaufort. 's Avonds viel de wind bijna weg, zoals dat meestal gaat op warme zomerse dagen. Niets aan de hand dus.

Op "kerktorenhoogte", laten we zeggen minimaal 100 meter hoogte waaide echter nog een flinke storm. Het betekende grote problemen voor landende vliegtuigen. Zij hadden te maken met hevige turbulentie en het feit dat het berekenen van de aanvlieghoogte en -snelheid een uiterst onzekere aangelegenheid was. Het betekende klamme handen aan de stuurknuppel. Misschien toch maar goed dat onze molens niet zó hoog zijn.

---

900 - JARIGE

Van veel molens kan dat niet gezegd worden, maar de "Bisschopsmolen" te Maastricht heeft deze respectabele leeftijd bereikt.

Ter gelegenheid daarvan is een gedenkboekje uitgegeven, dat een goed idee geeft van de geschiedenis van de molen.

De tekst is voorzien van vele foto's en tekeningen van de inrichting en werking van de molen.

Het boekje kost f 10,-- incl. porto. De opbrengst is bestemd voor het onderhoud van de molen, dus men steunt hiermee tevens een goede zaak.

Te bestellen door storting op Bankrek.nr. 85 87 49 033 t.n.v.

H. Lejeune te Maastricht, onder vermelding van : molenbrochure.

H. Lejeune
Madoerastraat 13,
6214 XL Maastricht.

SLIPSTEKEN

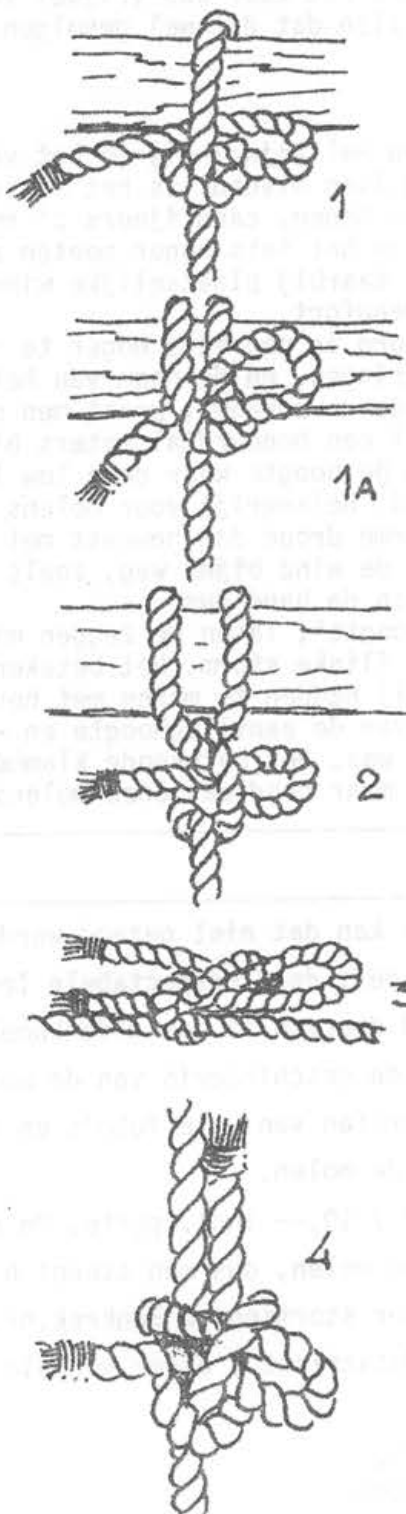
Dit soort steken worden vooral toegepast in die gevallen, dat een touw of lijn vastgezet wordt, maar snel weer losgetrokken kan worden met een simpele ruk aan het einde.

De meest simpele vorm bestaat uit een volle slag om paal, hekkeplank enz. met het in een bocht gelegde eind daartussen gestoken (1).

De slipsteek kan ook gebruikt worden in de twee halve steken, ook wel mastworp genoemd, waarmee b.v. de onderhoektouwen van het zeil wordt vastgezet.

Dat kan weer op twee manieren, t.w. de bocht in het eind als doorstekend part in de tweede halve steek (2), of als extra halve steek om het vaste part van het te beleggen touw (3). Ook kan hiermee een platte knoop omgevormd worden tot een makkelijk los te trekken knoop als verbinding tussen twee touwen.

Tenslotte kan de schootsteek als verbinding tussen twee touwen van verschillende dikten (b.v. een vlaggelijn) snel los-trekbaar gemaakt worden (4).

De Molenstichting Drenthe organiseert op zaterdag 26 augustus voor de zesde maal de Drentse Molendag. Op die dag zullen de (vrijwillige) molenaars de deuren wijd open zetten voor het publiek. Zo mogelijk zullen ook de wieken lustig rondgaan. In tal van molens worden rand-activiteiten georganiseerd. Drenthe heeft 34 molens. Vier daarvan (Schoonoord, Ruinen, De Groeve en Norg, Westeind) zijn niet bedrijfsvaardig en derhalve niet toegankelijk. De wel maalvaardige molen in Vledder is niet te bezichtigen.. Naast korenmolens staan er twee koren- en pelmolens, twee olie- en korenmolens en een incomplete poldermolen. Tenslotte heeft Drenthe nog twee kleine poldermolentjes (tjaskers).

Meint Noordhoek, Kosterstr. 1
7981 BD Diever

STICHTING TOT INSTANDHOUDING VAN DE MOLENVIERGANG VAN DE TWEEMANSPOLDER

Sedert 1952 wordt de Molenviergang te Zevenhuizen in stand gehouden door de Stichting tot Instandhouding van de Molenviergang van de Tweemanspolder. Het bestuur van de Stichting heeft maatregelen genomen om de vier molens ook dit jaar weer op een aantal vastgestelde dagen in werking te stellen. De molens draaien op de volgende zaterdagen van circa 13.00 tot 18.00 uur :

1 juli	15 juli
29 juli	5 augustus
19 augustus	9 september (Open Monumentendag)
23 september	7 oktober (deze dag zijn de molens in werking van 10.00 tot 15.00 uur i.v.m. een prestatie-loop van de politievereniging Hermandad).

Het bestuur meent dat het draaien van de molens de aantrekkelijkheid daarvan aanmerkelijk verhoogt, in het bijzonder in het gebied van de Rottemeren.

MOLENAAR GEZOCHT

De Polder Overslingeland zoekt voor zijn nieuw gebouwde wipmolen een

Vrijwillig Molenaar M/V

Om vlot te kunnen werken met deze molen (o.a. het omgaan met de zeilen) gaat de voorkeur uit naar een linkshandige molenaar.

Sollicitaties onder nummer 010489 aan de redactie van dit blad.

WAT WAS DAT VOOR EEN MOLENZAAK

Voor de molendelen, zoals afgebeeld in de Gildebrief van maart jl. moeten we het zoeken in de oude papiermolen.

Het linker afgebeelde onderende van de twee stampers, want dat zijn het, is de hamer waarmee de grondstof voor het papier tot pap, of beter gezegd papierpulp werd gebeukt.

In een langwerpige ovale bak werden voddesnippers met water gemengd en na langdurig beuken waren de vodden geheel uit elkaar geslagen.

De stamper of hamer was voor dit doel aan de onderzijde voorzien van een gietijzeren muts, voorzien van een drietal ribben. De kop van de hamer kwam niet boven het water uit om het spatten tijdens het beuken zoveel mogelijk te voorkomen.

De rechts afgebeelde stamper is de z.g. washamer. Deze van een z.g. neus voorziene stamper verzorgde de reiniging van de papierpulp. De washamer was de middelste van de vijf stampers, welke in de hamerbak zijn werk deed.

Door de piramide-vormige neus werd het papier tegen de wand van de bak samengeperst. Op de plaats waar deze hamer zijn werk deed was de wand van de bak voorzien van een gat met daarvoor fijn gaas.

Door dit gaas werd het vuile water naar buiten geperst en van bovenaf weer aangevuld met vers helder water.

Dit systeem is in de windmolens vervangen door de in 1673 ontwikkelde en in het begin supergeheime "Hollander", de bak met roterende trommels voorzien van messen.

STAPHORSTER DEKKLEDEN B.V.

Schapendijk 37

7713 PX Staphorst (Den Huist)

Telefoon 05296 - 3490 b.g.g. 04749 - 3986

LEVERING VAN MOLENZEILEN
IN ZEILDOEK WK77 EN HEMPEX
TOUWWERK.

OOK VAKKUNDIGE REPARATIE
VAN UW MOLENZEILEN.

VERDER LEVEREN WIJ LEREN ZEIL-
HANDJES EN HANDSTIKAPPARATEN
VOOR REPARATIES AAN MOLENZEIL-
LEN ENZ.

VERTEGENWOORDIGER:

H. TAMMINGA.

WESTERLEE

9678 RH--

TEL. 05970-14580

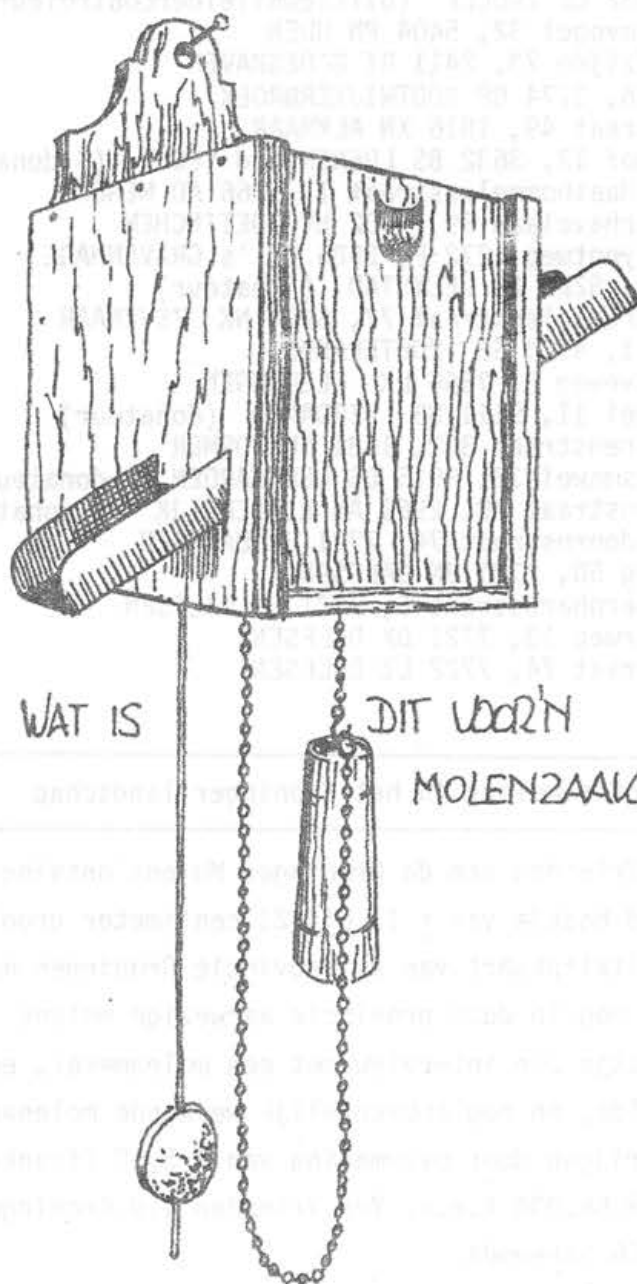

CURSISTEN OPGELET !

De molenaar van de bewoonde WIPMOLEN "Het Ijzeren Veulen" te Hellouw in de Tielerwaard nodigt cursisten uit in de eerste week van augustus hun tent of caravan neer te zetten bij de molen.

Bedoeling is gedurende deze week veel met de wipmolen te draaien en alle theorie daarover grondig te behandelen. Deelname is gratis, maar de groepsgrootte is zeer beperkt.

Voor meer informatie en reservering : J. Knegt, Zeek 6
4174 LH Hellouw Tel. 04188 - 1840

NIEUWE LEDEN VAN HET GILDE

F.E. Hoiting, Gruttostraat 29, 9291 BC KOLLUM
A. van Walderveen, Oudhuyzerweg 27, 3648 AA WILNIS
St. De Groninger Molen, Westersingel 43, 9718 CD GRONINGEN (S-donateur)
J.R. Hop, Kromme Elleboogsteeg 11, 1381 BV WEESP
O. Brouwer, Utrechtseweg 11, 1381 GR WEESP (S-donateur)
Molenmakerij H. Verbij, Van Fenemalaan 2, 2355 AK HOOGBADE (S-donateur)
J. Kok, Tolhuiswijk 8, 9665 SB OUDE PEKELA
F.S. van Deursen, Escherstraat 7, 3335 DC ZWIJNDRECHT
J.C. Pik, Plasseweg 5, 4414 NC WAARDE
F. Müller, Rabenhausenstr. 9, D 4458 NEUENHAUS Duitsland (S-donateur)
P.M. Hitzert, Falls Road, MOVEA 6071, Western Australia (S-donateur)
K. Tol, Het Holt 52, 8431 JT OOSTERWOLDE Fr.
N. Groen Heide, Piersonstraat 14, 3144 CP MAASSLUIS
J.H.W. van der Kaaden, Jan Luykenstraat 15, 3141 BM MAASSLUIS
T. Kreuning, Vleutenstraat 46, 1106 CX AMSTERDAM
D. Koens, Noord 30, 8032 CL ZWOLLE (bliksemafleidercontroleur)
H.J.M. van Zoggel, Klemvogel 32, 5404 PN UDEN
L. van der Vlist, Zuidzijde 73, 2411 RT BODEGRAVEN
J. Vink, Veluwegweg 138, 3774 BP KOOTWIJKERBROEK
M. de Wit, Mondriaanstraat 49, 1816 XN ALKMAAR
S. Veen, Graaf Florishof 12, 3632 BS LOENEN a/d VECHT (S-donateur)
C.P.M. van den Brand, Maasbommelsestraat 1, 5366 AD MEGEN
K.F.E. Langenhoff, Boerhavelaan 69, 7002 HV DOETINCHEM
H.E.M. Schwering, G.Deynotweg 1272 F, 2586 HP 's GRAVENHAGE
F. Boterman, Slinge 29, 8223 EB LELYSTAD (Donateur)
C.M. van der Heyden, Brusselsestraat 77, 6904 NK ZEVENAAR
J. de Witte, Baaiweg 41, 4374 SE ZOUTELANDE
E. van Andel, Herickhaveweg 8, 7666 LK FLERINGEN
H. Kloosterman, Mounewei 11, 9111 HB BIRDAARD (donateur)
E.P. Vrouwe, Koningsvarenstraat 362, 1531 SL WORMER
F. Felkers, Nyckle Haismawei 32, 8915 DS LEEUWARDEN (S-donateur)
C. van Werkhoven, Molenstraat 70, 2961 AM KINDERDIJK (S-donateur)
H. van der Kamp, Ruigedoornstraat 74, 7721 BX DALFSEN
M. Bruggeman, Nw Uitleg 50, 7721 BN DALFSEN
W.E.H.M. Holweg, Pr. Bernhardstraat 6, 7721 BH DALFSEN
J.W. Brandriet, Polhaarweg 13, 7721 DX DALFSEN
P. de Jong, Koelmansstraat 74, 7722 LZ DALFSEN

DE ZELFZWICHTER , Tachtig molens in het Groninger landschap

Van de Vereniging van Vrienden van de Groninger Molens ontving het Gilde een zeer verzorgd boekje van + 11 bij 21 centimeter groot, 40 bladzijden en een uitklapkaart van de provincie Groningen met daarop aangegeven alle nog in deze provincie aanwezige molens.

Verder is er in het boekje een interview met een molenmaker, een instructeur van het Gilde, en nog ambachtelijk werkende molenaars.

Het boekje is te verkrijgen door overmaking van f 5,50 (franko)

op postgirorekening 38.66.034 t.n.v. Ver.Vrienden v.d.Groninger Molens
Donellenlaan 66, 9679 CG Scheemda.

De zeventiende Nationale Molendag

We hebben er met ons allen toch maar weer een machtig fijne Nationale Molenfeestdag van weten te maken.
 De berichten, die we tot nu toe binnen hebben, zijn weer zoals het hoort !
 Het was hier en daar eerst wel wat aan de buiige kant, maar zoals ik elders al schreef: dat houdt de molenaars tenminste bezig en alert.
 We zijn dit jaar enorm in de publiciteit geweest.
 Diverse malen op radio en tv. Hoe dat nu zo kwam weten we zelf niet.
 We hebben er net zo hard aan getrokken als in andere jaren en toen ging het nooit zoals wij wilden.
 Kennelijk was men nu gewoon een keer aan ons toe !
 Een vrijwilliger had kennelijk de hele week geen tv of radio aangehad.
 Zijn reactie was er dan ook naar, maar die zal ik jullie onthouden !
 Sommige mensen kun je het nu eenmaal nooit naar de zin maken.
 Er was ook een vrijwilliger, die de affiche dermate afkraakte, dat je er stil van werd. Let wel: over smaak valt niet te twisten. Het is echter beslist wel zo, dat ook dit jaar de affiche weer op vrijwillige basis is gemaakt door een vrijwillig molenaar !
 Kom op mensen, kritiek is vooral goed als hij opbouwend is !
 Tot en met 1 juni was er bericht binnen over maar liefst 563 opengestelde of draaiende molens. En dat is al weer meer dan vorig jaar op 1 juni.
 We hebben uit al de ingezonden formulieren 6 namen getrokken:

Hr. A.S. de Jong	uit	Joure
Hr. T.W. Moes	uit	Balkbrug
Hr. M.K.C. Dolman	uit	IJsselstein
Mevr. M. Slot-Wolterbeek	uit	Castricum
Hr. W. Waltman	uit	Voorschoten
Fam. W. de Hoop	uit	Vlissingen

Zij krijgen binnenkort een "Nederlands Molenbestand" toegezonden als dank voor de vlotte inzending.

We hebben echter nog lang niet alle formulieren ontvangen.

Denk dus nu niet: ik krijg toch geen prijs, dus laat ik het maar na !

We zijn gewoon zeer benieuwd naar alles wat er in Nederland gebeurd is op Molendag, en ..... het totaal aantal van 563 is nog niet hoog genoeg !

We bedanken iedereen weer voor de medewerking aan deze geslaagde dag.

Want.... met ons allen maken we heel wat klaar !

Werkgroep Nationale Molendag

Bert van Uffelen.

Bij bezoek aan andere molens vallen mij vaak bijzonderheden op, waarover ik meer zou willen weten. Maar al te vaak blijken er weinig of geen gegevens beschikbaar te zijn die enig licht op de zaak kunnen werpen. Ook navraag leidt niet altijd tot een oplossing. Je blijft er mee rondlopen, totdat je toevallig iemand spreekt en de vraag stelt: "Heb jij dat wel eens gezien....?" Ook op je eigen molen zijn dingen te zien, waarvoor je een verklaring zou willen hebben, of valt je ineens iets op waar je al jaren aan voorbij gelopen bent. Ineens, vaak door een toeval, wordt er iets duidelijk, of rijst de vraag die je een stuk verder helpt. Pasklare antwoorden zijn er niet altijd.... Langzamerhand kom ik er wel achter, dat je steeds minder blijkt te weten naarmate je langer meeloopt. Dat is niet zo verwonderlijk; de molen heeft z'n wortels in een verleden dat zich moeizaam z'n geheimen laat ontfutselen.

Eén ding staat voor mij als een paal boven water; onder de leden van ons Gilde is een enorme schat aan kennis aanwezig, die soms bij toeval ter sprake komt. Bekende feiten krijgen soms meer betekenis als ze tegen een bepaalde achtergrond worden geplaatst. Niet iedereen loopt met zijn kennis te koop. Sommigen denken misschien wel te vaak: "Wat schiet een ander ermee op als ik bespreek wat ik vermoed....?" Ik zou het toeval een handje willen helpen door de vragen die er rijzen te koppelen aan de (vaak niet gebundelde) kennis die overal aanwezig is. Eén alleen weet vaak maar weinig; samen weten we veel dat de moeite waard is.

Samen met Paul Buys en Frans Rutten zit ik al enkele jaren te broeden op een mogelijkheid bovenstaande gedachte vorm te geven. Het plan hier daadwerkelijk mee aan de slag te gaan, wordt in dit verhaal aan U voorgelegd in de gestalte van een vraag en antwoordspel, waaraan, naar wij hopen velen van U willen meedoen. Enkele belangrijke punten:

Onderwerp: In aanmerking komen aspecten als bouwtechniek en ontwikkeling van molens, in de geest van Sipman's benadering. Daarnaast kan een poging worden ondernomen om regionale termen en gebruiken vast te leggen, voordat deze door vervlakking geheel verdwenen zijn. Ik ben ervan overtuigd dat dit alles heel zinvol kan zijn en dat veel mensen er plezier aan kunnen beleven, omdat het een zeer breed onderwerp is en omdat alle regio's aan bod komen.

Doel: Het opzetten van een uniek documentatiesysteem, waaruit op den duur mogelijk interessante conclusies kunnen worden getrokken. Uiteraard staat dit alles ter beschikking van iedereen die zich serieus met de materie bezighoudt.

Opzet: In elke aflevering wordt (met uitzondering van de eerste) begonnen met het bekend maken van de resultaten van de vorige keer in de vorm van een verhaaltje met (voorlopige) conclusies uit de reacties. De mate waarin dit interessant kan zijn hangt in hoge mate van Uw reacties af, evenals trouwens de hele opzet. Vervolgens wordt één of een groepje samenhangende vragen gesteld, voorzien van afbeeldingen en tekst, waaruit de aanwezige of veronderstelde kennis duidelijk wordt. Eventueel gebeurt dit in de vorm van keuzevragen. Misschien is er een mogelijkheid een sponsor te zoeken voor een antwoordnummer. Reacties bij voorkeur schriftelijk. Deze kunnen ook een verwijzing naar andere personen of bronnen inhouden. Ook anderen kunnen worden aangezocht tot het opstellen van vragen, terwijl de mogelijkheid open blijft, dat U als lezer zelf een vraag inzendt.

Voorbeelden: De ervaring heeft mij geleerd, dat vele mensen die zeggen niet in historische aspecten geïnteresseerd te zijn enthousiast beginnen te worden als ze zien hoe dicht het onderwerp bij de praktijk of bij hun eigen molen komt.

Wat aan de orde zou kunnen komen (willekeurige voorbeelden):

- Een standerdmolen met één of twee bovenwielen.
- Een houten stellingmolen met doorgaande achtkantstijlen, of met een tafelement dat boven de stellingdeuren ligt.
- Armwielen en het voorkomen daarvan.
- Aspecten van water(rad)molens.
- Halve spruiten, ingelaten in het voeghout.
- Het voorkomen van pennetjeswerk op de korenmolen.
- Zeldzame schepradconstructies.
- De plaats van de wachtdeur bij de watermolen.
- enz.

In de volgende Gildebrief ben ik van plan om deze rubriek te starten en ik hoop veel reacties van U te mogen ontvangen.

Dick Zweers.

tel: 020-149560.

NOG EEN REACTIE OP DE BOVENASSEN INFORMATIE

Deze reactie is van zeer praktische aard en mochten wij ontvangen van Dick Abelskamp en betreft het steenbord.

Hij schrijft het volgende:

Op blad 22 teken je in fig.C een aslagering met een steenbeugel (of gespel zoals ze dat in Brabant noemen). Inderdaad wordt dit wel zo uitgevoerd zoals ik tot mijn naregheid heb ondervonden.

In Warken heeft dat een nieuwe windpeluw gekost en in Warnsveld een reparatie van de windpeluw van ruim f 6000.--!

Het probleem is n.l. dat de steen beugel vóór de metalen plaat die je steenbord noemt, langsloopt. Deze plaat is maar een dun stuk plaat van ca. 2 mm. dikte Omdat het geheel hellend staat, blijft er wat water op de steenbeugel staan, en roest op den duur door de plaat heen. Waarna dat water achter de plaat op de windpeluw lekt met alle gevolgen van dien.

Zeker op een moeilijk bereikbare en te controleren plaats als tussen keer en weerstijl. Mijn advies is dus, dit nooit meer zo maken, maar het steenijzer inlaten in de keer- en weerstijl en daarop met flinke bouten vastzetten, de steen er tegen aanschuiven, en de "steenbordplaat" over alles heen weer aanbrengen.

Het hierboven geschetste probleem is dan opgelost!

OPROEP

TOT HET METEN VAN STELLINGHOOGTES

Bij een bespreking van de 7^e druk van het "Rode Boekje" in het blad "De Molenaar" door J.S.Bakker, kwam de wens naar voren bij de stellingmolens de hoogte van de stelling te vermelden. Deze wens is niet nieuw; onze oud-voorzitter Hans de Nie signaleerde indertijd al dat bij het onderzoek naar de invloed van windbelemmeringen op molens, men over het gegeven "stellinghoogte" dient te beschikken. Tot nu toe is het er echter nog niet van gekomen stellinghoogtes te verzamelen. Probleem is ook dat met daarvoor meestal op de stelling moet zijn, en dus afspraken moet maken met molenaars of moleneigenaren. Je kunt dus niet zomaar eventjes in je eentje op een dag 50 molens of daaromtrent, opmeten.

In een volgende druk van "Het Nederlands Molenbestand" (die overigens pas over een jaar of drie zal verschijnen) willen wij die stellinghoogtes wel gaan vermelden. Wij doen daarom een beroep op de leden van het Gilde om van hun stellingmolen, en van zoveel mogelijk andere molens, de stellinghoogte te meten, en die op een briefkaart aan ons door te geven (op een ansichtkaart mag natuurlijk ook).

De hoogte hoeft niet in centimeters nauwkeurig te zijn; in decimeters is voldoende. Dus bijvoorbeeld: 6,3 m. In veel gevallen is het terrein rond de molen niet vlak. In dat geval zal men op tenminste twee verschillende plaatsen moeten meten, en dat moeten middelen. Vaak ook loopt het terrein naar buiten toe af, en daarom nemen we als afspraak dat de hoogte wordt gemeten aan de voet van de molen.

Wij hopen op heel veel reacties (er zijn zo'n 340 stellingmolens in ons land!) Onder degenen die voor 31 september reageren worden enkele molenboeken verloot. Uw kans is evenredig met het aantal molens dat u doorgeeft; hoe meer molens hoe meer kans! En als u tot de winnaars behoort nemen we eerst contact met u op of u het betreffende boek nog niet hebt.

**Dus molenaars, aan de slag
met touw of meetlint!**

Inzendingen aan: Werkgroep Nederlands Molenbestand,
Nic.Beetskade 40
1817 EB ALKMAAR

Eric Zwijnenberg

N.B. Het beruchte "Rode Boekje", ofwel "Het Nederlands Molenbestand" is te bestellen door overmaking van f 21,00 op postrek. 5285850 t.n.v. "Werkgr. Ned. Molenbestand" te Alkmaar. (Leden van "De Hollandsche Molen" f 18,50). In 120 bladzijden heeft u dan een compleet overzicht van alle Nederlandse wind- en watermolens. En van iedere provincie een kaartje waar alle plaatsen opstaan waar molens zijn te vinden.

Uitnodiging

aan alle leden van

'Het Gilde van Vrijwillige Molenaars'
en belangstellenden in Noord-Holland.
De Contact Commissie Noord-Holland
nodigt U allen uit voor een
Contact avond.

Behouden in
het dorpshuis 'De Kern'
Overtoom 15 te Castricum.
Aanvang 20.00 uur, zaaltje open 19.30 uur.
Datum en programma:

Op dinsdagavond 26 september 1989 ontvangen wij:
Dhr. J. Vooren en Dhr. J. G. Kemper.
Zij zullen ons dia's tonen van:
De Zaanse Molens in vroegere tijden en
Molens in Noord-Holland.
Daar tussen een korte pauze.

Op dinsdagavond 7 november 1989 ontvangen wij:
Dhr. J. Beers
om ons dia's te laten zien van de restauratie van
de Grootte Molen te Schellinkhout.
Tijdens en na de pauze gelegenheid om nieuwtjes
uit te wisselen en misschien een idee, neem eens
een fotoalbum mee.

Tot ziens op:
26 september en 7 november a.s.

Heeft U ideeën of opmerkingen, dan willen wij die
graag vernemen. Inlichtingen:
Namens de C. C. wensen wij U
een hele fijne avond toe.

Fam. Slot-Wolterbeek
Dorcamp 20
1902 AW CASTRICUM
Tel.: 02518-56187

BEFICHT UIT BELGIE

Ook bij onze zuiderburen worden steeds meer molendagen gehouden om de molens bij het grote publiek meer bekendheid te geven.

Als men zin en tijd heeft, kan men een steeds grotere keuze maken om molens in België te gaan bezoeken.

De volgende data zijn voor de diverse molendagen gereserveerd:

1. ANTWERPEN en Omgeving

Alle laatste zondagen van de maanden mei t/m september 1989.

2. BELGISCH LIMBURG

De eerste molendag voor deze provincie 27 AUGUSTUS 1989

Informatie te verkrijgen via: G. Ledegen, Peltanusstraat 24,
3583 Overpelt

3. WESTVLAAMSE MOLENDAG 3 SEPTEMBER 1989

Informatie te verkrijgen via: Frank de Craeke, Maria van Bourgondiëlaan
no 47, 8000 Brugge

4. OPEN MONUMENTENDAG voor geheel Vlaanderen. 10 SEPTEMBER 1989

Informatie te verkrijgen via Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat
no 21, 1000 Brussel (tel. 02/511.18.40)

Aanbieding voor een Vrijwilligemolenaar.

Te koop.

Een zo goed als nieuwe bascule, met een maximaal weegvermogen van 200 kilo.
Inclusief een aantal gewichten.

Echt iets voor een pas beginnend korenmolenaar. Vraag prijs f 150.--

Te bevragen via telf. 02159 45428.

*****

Beste Bert van Uffelen. (pag.17).

Na de schrijver en de redactie is het de drukker, die als derde, de tekst onder ogen krijgt. Nu de drukker zag dat de laatste pagina niet helemaal vol was en in jouw artikel las dat er iemand was die de affiche van de Nat.Molendag afkraakte, kon ik het niet laten dat laatste stukje vol te schrijven.

Ik vond het de beste affiche tot nu!!! Die van enige jaren geleden, waarop een ets van Rembrandt stond, sprak mij ook zeer aan, maar deze is eigenlijk nog beter. De grote rode letters over doel en datum spreken voor zich. Maar het meisje dat met het molentje speelt doet niet alleen vrolijk en vertederend aan, het molentje "draait" ook omdat ze er zoveel moeite voor doet. Hoe hard ze loopt is goed te zien aan de wapperende linten.

Het prentje komt me bekend voor al weet ik niet meer waar ik het eerder zag. Een oude meester die kinderspelen afbeeldde of was het een Delftsblauw tegeltje?

Mijn complimenten aan de maker en Bert... je kent toch het gezegde van de koets en de str...kar wel?

Andries van der Graaf.

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS T.B.V. DE OPLEIDING

INFORMATIE	I t/m X	ALGEMENE INFORMATIE OVER PRAKTIJK, MOLENZEILEN, SMEREN, VANGEN, HET WEER, KLEIN ONDERHOUD, BLIKSEMAFLEIDER E.D.
INFORMATIE	XII	DE OPBOUW VAN DE WIPMOLEN EN DE ACHTKANTE MOLEN G.J. POUW
INFORMATIE	XVI	WAAROM DRAAIEN DE WIEKEN LINKSOM, WAAROM HELLENDE BOVENAS EN DE TONMOLEN. E. SMIT
INFORMATIE	XVII	TURBINEMOLENS. J. MEESSEN
INFORMATIE	XIX	MOLENAARSERVARINGEN . J. KAAL
INFORMATIE	XX	KRUIWERKEN. G.J. POUW
INFORMATIE	XXI	WEERCURSUS. P.W. ROSIER KNMI
INFORMATIE	XXII	BOVENASSEN. G.J. POUW en M. VAN DOORNIK

HET BOEK "WIEKSYSTEMEN VOOR POLDER- EN INDUSTRIEMOLENS" DOOR G.J. POUW BEHOORT OOK TOT HET LESPAKKET EN OMVAT O.A. DE INFORMATIES VIII, IX, XIII, XIV, EN XV.

BIJ AANMELDING ALS LID-IN-OPLEIDING DIENST MEN DIT LESPAKKET AAN TE SCHAFFEN OMDAT DIT NODIG IS BIJ DE OPLEIDING. DE PRIJS IS UITERST LAAG GEHOUDEN EN BEDRAAGT f 50,--.

GRATIS WORDEN VERSTREKT:

BLADEN VOOR HET MAALUREN-BOEKJE T.B.V. LEDEN-IN-OPLEIDING.
BLADEN VOOR HET MAALUREN-BOEKJE T.B.V. GESLAAGDE LEDEN.
DE RICHTLIJNEN VOOR HET EXAMEN VOOR VRIJWILLIG MOLENAAR.
MODELCONTRACT VOOR VRIJWILLIGE MOLENAARS.
FOLDER BETREFFENDE DE GILDE-VERZEKERINGEN.

VOOR INLICHTINGEN EN HET BESTELLEN VAN DE HIERBOVEN GENOEMDE BOEKEN ENZ. KUNT U CONTACT OPNEMEN MET DE LEDENADMINISTRATIE VAN HET GILDE :

MEVR. E.N. POUW-SCHIPPER, ZWARTEWEG 70, 1412 GE NAARDEN Tel. 02159 - 45428.

VOOR DE OPLEIDING AANBEVOLEN LITERATUUR

MOLENS	IR. F. STOKHUYZEN 5e GEHEEL HERZIENE DRUK
OPLEIDING WATERMOLENAAR	ING. J. DEN BESTEN PRIJS EN LEVERING AANVRAGEN BIJ ING. DEN BESTEN, VREELANDSEWEG 12, 3632 EP VREELAND. TEL. 02943 - 3364
DE WINDMOLEN EN ZIJN ONDERDELEN	J.G. WIESSNER POSTGIRO 1162733 t.n.v. PENNINGMEESTER VRIENDEN V.D. GELDERSE MOLEN f 30,-- INCL. PORTO
ZINGENDE STENEN	D.J. ABELSKAMP f 45,-- EXCL. f 7,50 PORTO
ROND ZINGENDE STENEN	D.J. ABELSKAMP f 45,-- EXCL. f 7,50 PORTO.

BEIDE LAATSTE BOEKEN ZIJN TE BESTELLEN VIA: GIROREK. 148232 t.n.v.
RABO-BANK MIDDEN-WESTLAND t.g.v. REK. NO. 13.53.85.210 t.n.v.
PENNINGMEESTER CURSUSCOMM. BARENDSE TE POELDIJK.

BESTELT U BEIDE BOEKEN GELIJKTIJDIG, DAN IS DE PRIJS f 99,-- INCL. PORTO.

HET GILDEBESTUUR

VOORZITTER	DICK-JAN BRAAY 1509 WE ZAANDAM	KONINGSDIEP 78 TEL. 075 - 311639
SECRETARIS	BOUDEWIJN VAN WEEL 1272 CK HUIZEN	NW.BUSSUMMERWEG 92 TEL. 02152 - 51695
PENNINGMEESTER	GERARD BARENDSE 2685 BH POELDIJK	BEATRIXSTRAAT 79 TEL. 01749 - 45580
EXAMENCOÖRDINATOR	JAN SPRUIT 2761 BK ZEVENHUIZEN	MOLENVIERGANG 8 TEL. 01802 - 2613
CONTACTPERSOON V.D. AFDELINGEN	GERARD STURKENBOOM 5591 BL HEEZE	BISS.ARNOUTLAAN 14 TEL. 04907 - 2602
BIOTOOPZAKEN	GERBRAND DE VRIES 1911 NA UITGEEST	LIMMERWEG 4 TEL. 02513 - 12166
PUBLICATIES	GERRIT POWW 1412 GE NAARDEN	ZWARTEWEG 70 TEL. 02159 - 45428

VRIJWILLIGE

HET GILDE VAN

MOLENAARS